

Reisikirjeldus: 3.-18. august 1998, Peruu

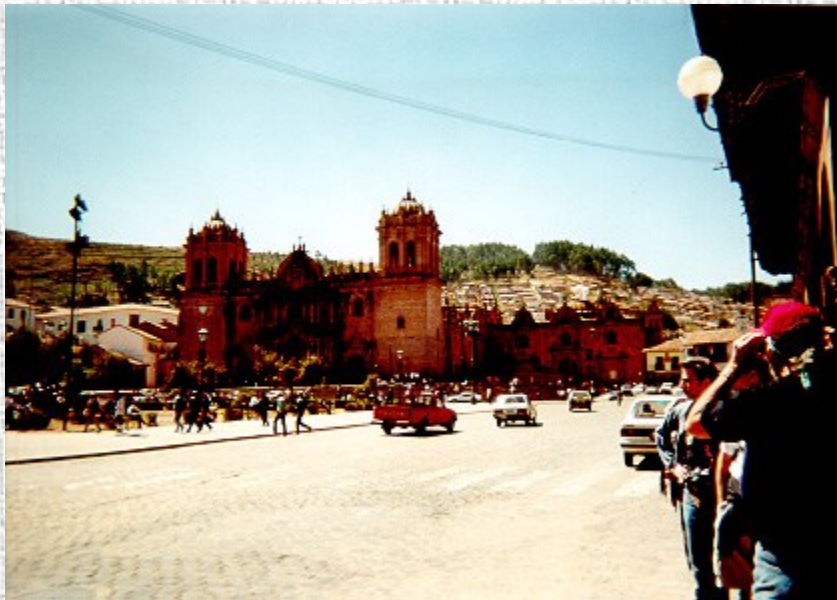
Peruu on kahtlemata huvitav maa reisimiseks nii oma looduse, ajaloo kui ka lihtsalt olustiku poolest. Lisaks selle on reisimine seal oluliselt odavam kui Põhja Ameerikas, kus ma hetkel elan. Seda arvesse võttes otsustasin katkestada kaheks nädalaks mõõtmised laboris, mis edenesid erakordselt visalt, ja sõita Peruu. Mõistagi olin varem teinud mõningaid ettevalmistused reisiks. Näiteks õppinud ära 15-20 hispaaniakeelset fraasi, numbrite väljaütlemise ja tegusõnade pööramise. Reisivarustust oli ühe seljakoti täis (umbes 27 kg); selle hulgas ka 10 kg toitu, mille olin plaaninud matka tarbeks mägedes. Küll polnud mul aga telki, sest teadsin, et matkavarustust saab kohapeal odavalt laenutada.

Alustasin reisi 3. augusti õhtul JFK lennuväljalt. Lend Limasse kestis 8 tundi ja hommikul kell 4 olin Lima rahvusvahelisel lennuväljal. Kohalikud reisibüroode agendid, tundes minus kilomeetri kauguselt ära turisti, võtsid mul kohe varrukast kinni ning asusid küsima ja pärima. Ühtlasi olid nad valmis pakkuma lennuki ja bussi pileteid kuhu iganes Peruu. Otsustasin siiski, et ei kiirusta algul liigselt ja olen ühe päeva Limas mõeldes siis järgneva tegevuskava üle. Jäin peatuma hotelli, mis oma nimele võib-olla mitte päris õigustatult ühe täрни oli lisanud ja paiknes Plaza de Armas s.o. linna keskväljakust 2 kvartali kaugusel. Ühe öö eest tuli maksta 10\$, mis on tavaline taks Limas ja paar dollarit rohkem kui pealinnast väljaspool. Peab siiski ütlema, et Lima ei ole väga vaatamisväärt linn. Rajatud pärast maa vallutamist hispaanlaste poolt oli see asekuninga residentsiks koloniaalperioodil. Sellest ajast peale on linn kasvanud ja kasvanud ning praeguseks ulatub linnaelanike arv 7-8 miljonini. Enamik neist elab savimajadest agulites, mis jäävad endisele kõrbealale. Pole liialdus öelda, et linn on räpane ja hall. Kuigi hall toon linnapildis on suuresti ka peaaegu aastaringse pilvituse süü. Taoline pilvitus on muide iseloomulik suuremale osale Peruu rannikust.

Endine asekuninga residents, mis praegu kasutusel presidendipaleena (Lima, Plaza de Armas). Rahvahulk palee ees vaatab lossi vahtkonnavahtetust.

Kulutasin suure osa esimesest päevast Limas selleks, et leida mil viisil edasi liikuda. Olin varasemalt mõelnud kahest võimalikust teekonnast: üks Limast lõuna ja teine põhja suunas. Mõningase rehkenduse järel jõudsin järeldusele, et parim kombinatsioon aeg*raha on kasutada lennukit ja teha läbi mõlemad marsruudid. Mõningase sekeldamise peale õnnestus saada edasi-tagasi piletid Cusco (piletite hind varieerus erinevatest kohtades küsituna peaaegu kaks korda). Järgmine hommik lendasingi Cusco. Lennuk oli muide peaaegu sama suur kui see, millega ma New Yorgist olin saabunud.

Cusco keskvaljak (mis nagu kõikjal mujal Peruuks kannab nime Plaza de Armas). Üle väljaku seisab Cusco katedraal, mis kuulus kunstikoguna. Suurem osa vanematest maalidest katedraalis on pärit kohalikelt kunstnikelt, kes oma piltidel on ühendanud kohaliku Andide traditsiooni ja 16. -17. sajandi Euroopa maalimislaadi.

Cusco on endine inkade pealinn, mis paikneb 3400 m kõrgusel Andide keskosas. Vähe on siiski järele jäänud endistest inkade ehitistest - mõni müür siin-seal vaid. Aga need müüridki, mis laotud ilma sideaineid kasutamata üksteisega perfektselt kokkusobitatud kivitahukatest, on iseenesest vaatamisväärsed. Lisaks sellele on Cuscos rohkesti kullatud kirikuid ja kenasid koloniaalstiilis majasid, mida vaadata. Ka vaatajaid, s.o. turiste, on linnas rohkesti.

Plaanisin järgnevatel päevadel teha läbi matka, mida kutsutakse Inca Trail (Inka rada). See on 44 km pikkune rada, mille lõpp-punktiks on Machu Picchu varemed. Suures osas kulgeb rada mööda endist teed, mida Inka riigi alamad kasutasid rännakul sellesse nende jaoks pühasse ja maagilisse linna. Organiseerides seda matka (telk ja transport) jõudsin lõpuks järeldusele, et lihtsam ja mugavam on minna reisibüroo poolt organiseeritud matkaga; iseäranis, et see oluliselt kallim ei tulnud kui omal käel minek. Nii siis tegingi.

Inca Trail (inkade raja) algus kitsarööpmelise raudtee 72 kilomeetril. Vasakul kulgeb horisondi poole El Valle Sagrado org ja Urubamba jõgi.

Bussisõit raja alguspaika läbi indiaani külade oli minu jaoks elamus: milline maaliline org suurte kaktuste ja lumiste mäetippudega taamal! Alustasime jalgsirännakut ühe kitsarööpmelise raudtee jaamast (kandis nime 72 km). Reisibüroo oli palganud kohalikud mehed kandma meie telke ja toitu... (Siiski oli mul endal toit ka kaasas. Matka lõpuosas tarvitasingi seda, sest kohalike meeste söök tekitas minus imeliku sisetunde. Võimalik, et viimane oli seotud sellega, et ma lähemalt silmitsesin nende toiduvalmistamise meetodeid.). Kohalikud mehed haarasid esimestena prisked nõõridega kokku seotud pakid selga ja panid pooljoostes ees minema. Meie järgnesime. "Sherpad" tegid lühemate lõikude järel siiski pikemaid pause, nii et lõppkokkuvõttes liikusime nendega üsna võrdses ja aeglasel tempos. Matkagrupp, kellega ma koos liikusin, koosnes põhiliselt minuealistest ja osutus olema lõbus seltskond (enamik neist oli pärit Euroopast aga ka mõned kohalikud hispaanlannad).

*Vaade Llullucha orule
mäekurult, üle mille Inca
Trail kulges*

Esimene päev liikusime orus ja oluliselt alguspunktist kõrgemale ei tõusnud. Jäime ööbima ühe pisikese küla põllul. Teisel matkapäeval hakkas rada aga tõusma ja keskpäevaks jõudsime 4200 m kõrgusele mäekurule. Tegin mäekurult tõusu kuruga külgnevale mäetipule (umbes 4500 m). Kuna Cusco laiuskraad on umbes 15°, siis tähendab see, et 4500 m kõrgusel kasvab rohi ning lumepiir on alles 4900 m. Kolmandal päeval ületasime kaks madalamat kuru ja rada möödus mitmest inka varemete grupist, mis olid mõeldud raja kaitseks ja mis lisaks omasid ka religioosset tähendust. Mitmes lõigus kulges rada läbi taimekoosluse, mida kutsutakse pilvemetsaks (cloud forest). Seda, et pilvega on tegemist võis kogeda omal nahal: udutas kergelt (aga lausa ei sadanud). Pilvemetsa iseloomulikumaiks taimedeks on erinevad samblikud, mis kasvavad rohkesti ka puutüvedel ja okstel. Ka võis näha orhideesid õitsemas siin-seal.

*Runturacay varemed. See
väike kindlus oli
kontrollpunktiks Inkade ajal,
mis vajaduse korral võimaldas
sulgeda tee Machu Picchusse.*

Neljandal matkapäeval startisime kell 4 hommikul ja päikesetõusuks jõudsime mäekurule, kust võis silmata Machu Picchu varemeid. Ükski varemete ehitus pole mõõtnetelt suur aga iga neist on ehitatud äärmiselt hoolikalt. Kivid müürides ja terrasside kindlustustel, nagu Cuscoski, on tahutud ja üksteisega kokku sobitatud. Säilinud on inkade templid päikesele, veele ja maaemale (Padzamama), mis kõikjal mujal Peruus hävitati inkvisiitorite poolt aga Machu Picchus säilisid, sest konkistadoorid polnud teadlikud linna olemasolust. Ronisin ka varemetega külgnevale mäele, mille tipus paiknevad vanad terrasspõllud. Ilmselt oli põldude rajamine selle järsunõlvalise mäe tippu seotud inkade usundiga mäetippudest kui pühadest paikadest ning seal kasvanud viljale omistati eriline tähendus.

Machu Picchu varemed ja Huayna Picchu mägi selle taga nähtuna inka raja lõpp punktist.

Machu Picchu varemetelt suundusime tagasi Cuscosse kasutades kitsarööpmelisel raudteel liikuvat rongi (kuhu ma päriselt peale ei mahtunudki vaid sõitsin trepil) ja kollektiivosid ,s.o. minibusse, millest üks teel suure koorma tõttu lagunes.

Järgmisel hommikul pärast matka lõppu lendasin Cuscost tagasi Limasse vahemaandumisega Arequipas. Limas ostsin bussipiletid järgimiseks päevaks Huarazi ja uudistasin linna. Mõnel tänaval käies tundsin, et liikumine on raskem kui 4200 m kõrgusel - õhk oli sinine autode heitgaasidest. Autode kohta võib öelda, et need on tõesti sellised nagu neid Ladina Ameerikaga seotud filmides näha võib. Peaaegu kõik autod on läbi teinud avarii ja omavad suuremaid või väiksemaid mõlke. Puuduvad poritiivad on ka üsna tavalised. Liikluseeskirju ei panda miskiks: üldine reegel, mis toimib on, et väiksem auto annab suuremale teed. Kui see reegel ei toimi komuniqueeritakse üksteisega signaaliandmise ja käelehvitamise teel.

Buss, millega ma Huarazi sõitsin oli aga igati OK. Vaatamata 300 km vahemaale võttis sõit siiski 8 tundi, sest tuli tõusta merepinnalt 4200 m kõrgusele ja siis jälle laskuda pisut. Sõidu esimene osa oli huvitav selle poolest, et see kulges läbi kõrbeala, mis vahetult piirneb rannikuga. Kohati täiesti elutu kõrb, mis kaetud kõrgete luidetega, mille tipud küünivad paarisaja meetrini.

Seisan raja alguses, mis viib Pisco mäetipu (5800m) suunas. Pisco on vasakpoolne kahest lumisest tipust pildi ülaosas.

Huarazi jäin pidama võõrastemajja, mis omab laialdasemat tuntust gringo matkajate ja mägironijate seas. Pidasin plaani, mida edasi teha. Tundus, et tasuks üritada 5800 m Pisco tippu, mis on tehniliselt lihtne tõus. Sain kokku ühe tšehhiga, kes ka sama plaani pidas. Järgmine päev startisime koliektiivoga, kuhu reisijaid peaaegu vägisi peale tiriti, sõitu mägede suunas. Peruu kõrgemate tippudega mäeahelik - Cordillera Blanca, kuhu ka Pisco jääb, paikneb looduskaitsealas. See tähendas, et sisenemiseks tuli maksta 25\$, mis on Peruu olusid arvestades tõesti nõõrimine; iseäranis, et peruulased ise midagi ei maksa. Rada tipu suunas algab 3800m kõrguselt. Läksime siis kogu oma varustusega kohe 4700m meetri peale, milleks kulus vaid 2.5h, ja panime telgi üles. Mõne tunni pärast hakkas mul pea kõvasti valutama ja süda läks pahaks. Oli selge, et ajapikku läheb asi halvemaks ja vastu õhtut tulime tagasi 3800 m peale. Alla laskudes tundsin ennast juba OK. Jäime ööbima mingite sakslaste telkidesse, kes aga hommikuks välja ei ilmunudki. Järgmine päev otsustasin, et ma uuesti ei üritagi, sest järele jäänud aeg tundus olevat liiga lühike korralikuks aklimatiseerumiseks. Muide, minu kaaslane üritas uuesti ja jõudis tippu. Tipputõusu asemel otsustasin teha matka ümbruskonnas. Alustasin liikumist Huascarán mäe suunas, mis on kõrgeim tipp Peruus ja plaanisin ümber mäe liikudes tagasi laskuda orgu, kuhu jääb asustus ja teed.

Pilve taga võib aimata Huascarán mäetippu (6768m). Huascarán on kõrgeim mägi Peruus ja kõrgeim troopikasse jääv tipp maailmas. 1970. a. osa mäeküljest, mis kunagi seisis kohal, mis jääb pildil olevast pilvest pisut alla poole varises maavärina tulemusena ja tekitas laviini, mis üle ümberkaudsete külade rulludes tappis ligikaudu 18000 inimest.

Rada, mida mööda liikusin lõppes aga ei kusagil. Jätkasin mõned tunnid avatud maastikul aga põõsastik, mis kaugelt vaadates tundus vaid üksikud põõsatutid siin-seal, osutus nii tihedaks, et edasiminekuks tundus võtvat igaviku. Murdsin õhtuks siiski ühe küla põldudeni välja. Hommikul laskusin läbi külade alla orgu. See oli võimalus ligemalt näha kuidas indiaani talupojad mägedes tegelikult elavad. Tõepoolest, nende eluviis pole nende esivanemate omast palju erinev: majad on tehtud saviblokkidest ja põlluharimine käib suuremalt jaolt käsitsi. Põllud on kõik niisutatavad ja kanalid jooksevad mägedest küladeni kilomeetreid. Ilma kanaliteta oleks põllupidamine ilmselt võimatu, sest pool aastast ei saja peaaegu midagi. Eriti naised kannavad külade traditsioonilist riietust, mis on üsna kenad ja värvirohked. Oma traditsioonilisusele vaatamata on nad siiski kursis, mis moodne tsivilisatsioon autode, televisiooni ja kompuutritega on.

*Chávin tsivilisatsiooni keskus:
Chávin de Huántar varemed.
Chávin on vanim
teadaolevatest Peruu
tsivilisatsioonidest (ligikaudu
1300 kuni 400 e. m. a.). Pldil
Castillo varemed.*

Viimane tegus päev kulus sõiduks Chávin de Huántari. Chávin de Huántar on ühe muistse linna varemed, mis rajatud inkade eelse tsivilisatsiooni poolt (1300-400 e.m.a). Suurim ehitis neis varemetes, Castillo, on midagi Knossose palee taolist: tunnelid laotud suurtest kiviblokkidest ja kaunistatud raidkujudega. Ometigi pole sellest tsivilisatsioonist peaaegu mitte midagi teada, sest Lõuna Ameerikas enne hispaanlaste tulekut kirja ei tuntud.

Pärast päeva Chávin de Huántaris asusin tagasiteele. 17. augustil sõitsin bussiga Limasse ja 18. augusti õhtul jõudsin American Airline lennukil tagasi New Yorki.

[Peruu kaart](#)